

בקרונ

אני עליתי ראשונה לקרון, וכשעמדתי בפתח הושיט לי הדוד איזו את מוזיו מחצית הקרון כבר היתה תפוסה, ואני תפסתי מקום באחת הפינות. אחרי עלו הדודה רוזה ופריצי, והן שהעלו את החבילות, שאמא והדוד איזיו הושיטו להן, והעבירו אותן "לפינה שלי". אמא והדוד איזיו העלו את סבא, שהתקשה לעלות והיה צורך להרים אותו. הם אחזו בו מתחת לבתי השחי, והדודה רוזה ופריצי משכו אותו למעלה. אחרי מאמץ הם הצליחו להעלותו. אחרי עלו הדוד ואמא.

הקרון התמלא באנשים ובחבילות, והצפיפות נתנה אותותיה. על רצפת הקרון המלוכלכת והמזוהמת התגוללו החבילות שעליהן התיישבו האנשים. מוזיו, שתחילה הביע את שמחתו להיות אתנו, החל לגלות אותות של פחד, ובמהרה פרץ בבכי: "לא רוצה הייטה, רוצה הביתה."

בחוץ כבר האיר הבוקר וקרני שמש ראשונות בקעו בחלל. מבעד לדלתות הפתוחות ראיתי שמים כחולים ובהירים, על אף האויר הקר שפרץ דרכן.

מה יפית עירי, ומה יפים גניך, ששטיח עליהשלכת הזהובים פרוש לרגליך, בבוקר סתווי זה.

מה יפה הטבע שאלוהים שקד וטרח לברוא, יחד עם האדם שישלוט בו, אך השליטה בטבע היתה למעלה משכלו – וישלוט אדם באדם וירדה בו כיד מרושעת.

ויקם קין על הבל ויהרגהו. וכך בכל דור ודור.

הרי בצלמו וכדמותו הוא ברא את כולנו – על כך לא נתתי את דעתי עד היום. ורק עתה, כשהדלתות הכבדות ננעלו בידי הרשעים, והחושך בתוך הקרון הפריד בינינו לבין האור והשמש, שמחוץ לקרון; ובכי תינוקות הגביר את הרגשת המחנק – רק עתה אני חשה את כל הזוועה ואת חוסר האונים.

כך כתבתי לאחר מכן ביומני.

הרכבת זוהי, ובאיטיות החלה לעשות דרכה בליווי שקשוק הגלגלים, שהלמו על המסילות בקצב גובר והולך. האנשים בקרון, שהחלו להתרגל לחושך שוב החלו לקרוא זה אל זה, כשאנחותיהם של זקנים וחולים, בכי של תינוקות ונסיונות האמהות להרגיעם מילאו את חלל הקרון. כמה אנשים פתחו בוויכוח על יעד הנסיעה. מהם שטענו שוב ושוב, שדרכנו לאבדון. מקצהו השני של הקרון עלה בכי היסטרי של תינוק, ועל אף העצות הרבות שאנשים השיאו להוריו, לא הצליחו אלה להרגיעו.

כעבור זמן-מה החלו אנשים להוציא דברי מאכל. הדודה רוזה הוציאה בקבוק עם דייסת סולת, והאכילה את מוזיו, שבינתיים נרגע והשלים עם הטיול.

הבעיות ממש, החלו אחרי נסיעה ממושכת בצורך הדוחק של עשיית הצרכים, שתחילתו בילדים הקטנים, ברצותם "פיפי", "קאקי". המבוגרים ניסו להתאפק, אך לא עמדו בכך לזמן רב.

מישהו הצליח להגיע אל הצוהר הצר והגבוה ולפתחו. אויר קר וחד פרץ פנימה והמם את ה"נוסעים". אחרי התאוששות-מה החלו להעביר מעל לראשי האנשים את הסירים המלאים שתן וצואה והאיש שעמד ליד הצוהר, רוקן אותם. היו גם שמצאו פתרון: מתחו סדינים, כששנים מהמשפחה אוחזים בהם, כשבני המשפחה עושים צרכיהם מאחור. הלכלוך שבק בסירים החל להפיץ סרחון, והצחנה, שבלא-הכי עמדה בקרון, גברה שבעתיים.

אמא, סבא, הדודה והדוד ישבו צפופים על החבילות, שבתוכן היו המצעים שלא פורקו, אט אט החלו האנשים להירדם בישיבה כשראשי ילדיהם בחיקם. איש לא פשט בגדיו ולא חלץ נעליו. בפעם הראשונה בחיי ביליתי את הלילה בנעלים ובמעיל ועם כובע צמר על ראשי. ניסיתי להישען על ידי, ולהיטיב את ישיבתי בתוך הכירה, כשידי נתקלה בכלי זכוכית. הצלחתי להוציא אותו. היתה זו צנצנת גדולה, מלאה ריבה. תהיתי כיצד הגיעה צנצנת עם ריבה לתוך הכירה? וכשהושטתיה אל דוד, הוא בדק אותה וגילה שבתוך הריבה טמונים מטבעות זהב. הוא קם ממקומו, והחזיר בזהירות את הצנצנת למקומה, וכיסה אותה בלבנה שהיתה תלושה מהכיריים. הדבר עורר חשדה של אמי, פן יחרימו את התכשיטים שהיו ברשותה, והחלה להיוועץ עם הדוד והדודה כיצד להחביאם. סבא התנגד לכל רעיון שהם העלו, בטענה שזה יכול לסכן את חיינו. אם הם הצליחו להוציאנו בקלות שכוו מבתינו, סבר סבי, הרי שמציאת התכשיטים היתה אצלם דבר של מה בכך. אך אמי היתה נחושה בדעתה, ובעוד הם מתווכחים, הוציאה אמא את תיבת התכשיטים שהיתה טמונה בתוך תרמילה; הורידה אותי ואת פריצי מעל הכיריים, והעמידה אותי ואת פריצי מעל הכיריים, והעמידה אותי ראשונה בתור. היא פיזרה את שערי, הוציאה מתוך התיבה את טבעת הזהב המשובצת יהלומים, אותה קיבלתי מהדודה וקסלר, ובזריזות השחילה אותה בין שערותי. אחרי-כך קלעה את הצמה הראשונה, ואת קצה הצמה קשרה בשרוך נעל פשוט, במקום הסרט, וכך גם הצמה השניה, בה החביאה טבעת משובצת יהלומים נוספת. גם בצמותיה של פריצי החביאה כך שתי טבעות, וכולם התפעלו ממעשי ידיה, והסכימו, שאין שום סיכוי שהצמות שלנו יעוררו חשד כלשהו.